

Piaskowski, Jerzy

II Międzynarodowy Kongres Historii Tureckiej i Islamskiej Nauki i Techniki w Stambule (28 kwietnia - 2 maja 1986 r.)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 32/2, 521-522

1987

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

larno-naukowe w Hucie Bobrek w Bytomiu z okazji jej jubileuszu 130-tej rocznicy założenia huty. Huta Bobrek uczciła swój jubileusz wydaniem 60-stronicowej broszury opisującej historię huty od założenia do dnia dzisiejszego. Na sympozjum kolega Serafin Październiak przedstawił historię założenia huty na tle ówczesnych stosunków w Bytomiu i na Śląsku.

Po rewolucji francuskiej w czasie wojen napoleońskich Żydzi uzyskali pełnię praw obywatelskich w Europie. W Bytomiu Żyd Simon Friedländer prowadził wyszynk (karczmę). Handlując towarami spożywczymi dorobił się majątku. Syn jego Moritz, prawnik założył Spółkę Akcyjną Górniczo-Hutniczą „Wulkan”, która wykupiła grunta od prywatnych właścicieli i wybudowała w roku 1856 hutę żelaza nazwaną „Wulkan”. Przez pierwsze kilkanaście lat huta przeżywała niepowodzenia z powodu braku zbytu żelaza, tak, że w roku 1869 nastąpiła upadłość Spółki i wygaszenie pieców. Synowie założyciela wykupują na licytacji hutę i nazywają imieniem ojca „Moritz”. Wojna niemiecko-francuska w 1870 r. spowodowała zapotrzebowanie żelaza, które umożliwiło uruchomienie huty, lecz już w 1874 r. znowu zatrzymano produkcję. W roku 1883 nowi właściciele bracia Jerzy i Oskar Caro rozbudowują hutę zmieniając nazwę huty na „Julia”. W 1887 r. huta wchodzi w skład koncernu „Górnośląski Przemysł Żelazny”. Huta rozbudowuje się, przybywa jej koksownia (3 baterie po 40 komór), modernizuje się wielkie piece. W 1890 r. powstaje benzolownia. W 1898 r. huta posiada 7 wielkich pieców, 4 koksownie. W 1900 r. uruchomiono elektrownię o zainstalowanej mocy 1250 KM. W 1906 r. uruchomiono 3 piece martenowskie i rozpoczęto produkcję stali. W 1910 r. uruchomiono walcownię-zgniatacz. W 1913 r. huta posiada 7 pieców martenowskich. Po I wojnie światowej w dniu 29 sierpnia 1922 r. wybucha pierwszy strajk. W 1923 r. huta zatrudnia 4795 osób. W 1924 r. strajk trwa przez 5 tygodni. Wybudowano nową amoniakalnię. W czasie kryzysu europejskiego (1929—1930) produkcja surówki spada z 310 na 31 tys. ton, a stali z 358 na 189 tys. ton na rok. W 1937 r. hr. Ballestrem wykupuje od rządu akcję Spółki (Oberhütten). W 1938 r. uruchomiono ósmy piec martenowski i nową baterię koksowniczą. W czasie II wojny światowej huta częściowo modernizuje się, 28 stycznia 1945 r. Niemcy opuszczają Bytom, a 11 maja 1945 r. hutę przejmuje administracja polska.

Obecnie pracują w hucie 3 wielkie piece (2 o pojemności po 600 m³, a 1 o pojemności 360 m³ (5 pieców martenowskich (po 75 t) i walcownia-zgniatacz.

Najciekawsze zabytkowe urządzenia hutnicze z końca XIX wieku to transport złomu i żelazostopów w stalowni, załadunek wielkich pieców wyciągiem pionowym oraz budynek dawnej hali maszyn, dziś stanowiący magazyn.

Marian Sadłowski
(Katowice)

Z ZAGRANICY

II MIĘDZYNARODOWY KONGRES HISTORII TURECKIEJ I ISLAMSKIEJ NAUKI I TECHNIKI W STAMBULE (28 KWIETNIA — 2 MAJA 1986 R.)

II Międzynarodowy Kongres Historii Tureckiej i Islamskiej Nauki i Techniki w przeważającej części poświęcony był architekturze i budownictwu w państwie otomańskim, a zwłaszcza w Stambule w XVI wieku, przede wszystkim dziełu wybitnego architekta, Sinana. Kongres, zorganizowany przez Komitet pod przewodnictwem prof. dr Kâzima Çeçena zgromadził wielu uczonych z ośrodków naukowych Turcji, a także z innych krajów, m.inn. z Austrii, Kuwejtu, Iranu, Sudanu, Maroka, Pakistanu — z krajów socjalistycznych przedstawili swoje prace dr Géza Feher (Węgry) i autor niniejszego sprawozdania.

W pierwszym dniu obrad (28 kwietnia 1986 r.), po uroczystym otwarciu, na Sesji I, prof. dr S. Eyice przedstawił ogólną sytuację państwa ottomańskiego i Stambułu w XVI wieku, a prof. D. Kuban — ogólny zasięg twórczości wybitnego architekta, Sinan'a. Szereg tematów związanych z działalnością tego architekta referowano na dwóch następnych sesjach II i III (ogółem 7 prac).

Na sesji IV prof. dr K. Çeçen przedstawił technikę doprowadzania wody do Stambułu w XVI wieku, a prof. M. Vorulmaz i doc. Z. Ahunbay — architekturę meczetów zbudowanych przez Sinan'a.

W dniu 29 kwietnia odbyły się dwie sesje. Podczas sesji V referowano botanikę oraz technikę uprawy roślin w państwach Magherebu (prof. dr A. Souissi), wpływ kultury turecko-islamskiej na technologię sporządzania pożywienia (dr V. Yigit), tradycje geometrii Euklidesa (doc. dr H. Ünal) i szkolenie technologiczne w cesarstwie ottomańskim w XVI wieku (S. Calattepe).

Sesja VI poświęcona była geografii. Prof. D.A. King przedstawił geografię sakralną, doc. D. Ucar — atlas Ali Macar's Reis'a, prof. dr. W. Leitner — turecką kartografię XVI wieku w świetle ocen europejskich, a prof. P. Cunec — ikonografię miast w dziełach Nasuh'a Silahi i P. Reis'a.

W następnym dniu, na trzech sesjach (VII, VIII, IX) dominowała tematyka związana z historią architektury i budownictwa. Referaty dotyczyły przede wszystkim rozbudowy Stambułu za czasów Sulejmana Wspaniałego (centrum handlowe, meczet) oraz udziału Sinan'a. Prof. A. Petruccioli omówił budowle akweduktów w Indiach w XVI wieku.

Program Sesji X był dość różnorodny. Wśród referatów znalazła się praca o papierze, atramencie i oprawie książek w XVI wieku (M. Ülker), budowle tureckiego astrolabium (doc. dr A. Bir, M. Kayral), podwójnym zegarze słonecznym z meczetu Kürk cülasi, przedstawiono nadto film austriackiego ośrodka kulturalnego o wpływie muzyki tureckiej na europejską oraz prelekcję o faksimilowych wydaniach dawnych rękopisów arabskich przez Akademische Druck- und Verlagsanstalt w Grazu (Austria).

W dniu 1 maja 1986 r. na Sesji XI przedstawiono m. in. referaty o nauce i technologii w Indiach w XVI wieku (dr M. Azeem), tureckich piecach do wytapiania szkła w tymże czasie (doc. dr E. Dölen) oraz referat tej notki *Stal damasceńska w świetle nowoczesnych badań metalograficznych*.

Sesje XII i XIII poświęcone były materiałom budowlanym używanym w XVI wieku (6 referatów), m.in. początkom standaryzacji tych materiałów w budowlach sułtańskich (referat B. Oğuza). Ponadto omówiono architekturę muzułmańską w Pakistanie w XVI wieku (prof. A.R. Nowshervi).

Podczas Sesji XV tematyka była dość różnorodna, choć także związana z budownictwem. M. in. Prof. dr A. Terzioglu przedstawił turecko-islamskie budownictwo szpitali w XV i XVI wieku, prof. dr W. Müller — Wiener — wczesne budownictwo techniczne Stambułu, a prof. dr Hafiz-Ur-Rehman — muzułmańską architekturę w Indiach w XVI w stuleciu. Ponadto architekturę meczetu Ali'ego omówił prof. S. Schafaghi.

W dniu 2 maja 1986 r. na Sesji XV podsumowano osiągnięcia Sinan'a m.in. jego wpływ na architekturę turecką Azerbajdżanu. Na ostatniej Sesji XVI prof. dr K. Cecon dokonał podsumowania dorobku naukowego Kongresu.

W programie Kongresu odnalazło się także zwiedzanie biblioteki Sulejmana, kilka wystaw związanych tematycznie z głównym tematem obrad, a także dwa koncerty. Kongres, jego program i organizację można ocenić bardzo pozytywnie.